

Tweetalig Onderwijs Rapport

Collegiale hervisitatie

Senior tto-certificaat

School	RSG Brokdele
Rector/directeur	Drs. J.P. Beekman
Adres	Schepersweg 6a
Postcode en Plaats	3621 JK Breukelen
Brinnummer	11NY
Startjaar tto	20014
Tto-coördinator	Mw. J. Spijker
Aantal tto-leerlingen per september 2014	240
Datum visitatie	17 november 2015
Visitatoren	Prof. Dr. C.L.J. de Bot
	Drs. J.C. van Wettum
	Drs. O. van Wilgenburg
	Drs. F.K. Weima (observator)
	Drs. S.B.C. van Dieren (observator)

EINDOORDEEL : +

De visitatiecommissie concludeert op basis van haar bevindingen, zoals hieronder toegelicht, dat de school nog steeds voldoet aan de *Standaard tto havo/vwo*. Een volgende visitatie zal - in overleg met de school - plaatsvinden in het schooljaar 2020 - 2021. Hierover zal door EP-Nuffic tijdig contact worden opgenomen.

Herbezoek in schooljaar 2020 – 2021

Overzicht per kenmerk

- **Kenmerk 1**

De leerlingen behalen de resultaten die op grond van hun mogelijkheden en op grond van het feit dat zij een tto-programma volgen, kunnen worden verwacht.

Oordeel kenmerk 1: 4 = overwegend sterk

- **Kenmerk 2**

De tto-afdeling biedt leerlingen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.

Oordeel kenmerk 2: 3 = meer sterk dan zwak

- **Kenmerk 3**

De kwaliteit van het taalaanbod en leerstofaanbod is voldoende voor de specifieke doelstellingen van tto.

Oordeel kenmerk 3: 3 = meer sterk dan zwak

- **Kenmerk 4**

In het curriculum van de tto-afdeling komt de Europese en Internationale oriëntatie tot uiting.

Oordeel kenmerk 4: 4 = overwegend sterk

- **Kenmerk 5a (vakdocenten)**

Het pedagogisch-didactisch handelen van de vakdocenten die in het Engels lesgeven bevordert de verwerving van het Engels door de leerlingen en vormt de basis van een ondersteunend werkklimaat.

Oordeel kenmerk 5a (vakdocenten): 3 = meer sterk dan zwak

- **Kenmerk 5b (docenten Engels)**

Het pedagogisch-didactisch handelen van de docenten Engels bevordert de verwerving van het Engels door de leerlingen en vormt de basis van een ondersteunend werkklimaat.

Oordeel kenmerk 5b (docenten Engels): 3 = meer sterk dan zwak

Het overall-oordeel wordt gebaseerd op de het eind-oordeel van kwaliteitskenmerken 1 tot en met 5 (Onderdeel A). De indicatoren van kenmerken 6 tot en met 8 (Onderdeel B) worden wel gescoord, maar krijgen geen eind-oordeel en worden niet meegenomen in het overall-oordeel.

Kwaliteitskenmerk 1

De leerlingen behalen de resultaten die op grond van hun mogelijkheden en op grond van het feit dat zij een tto-programma volgen, kunnen worden verwacht.

Bron	Indicator			
Vragenlijst (M)	1.1	Leerlingen doorlopen de school zonder uitval en/of vertraging te wijten aan het tweetalig onderwijs.	+	
Vragenlijst (M)	1.2 <i>Norm</i>	De leerlingen bereiken aan het einde van klas 3 een niveau van taalvaardigheid Engels dat aantoonbaar overeenkomt met het niveau B2 (vwo) / B1 (havo) van het ERK (Europees Referentiekader) op alle deelvaardigheden.	+	
Vragenlijst (E) Senior tto-certificaat	1.3 a <i>Norm</i>	De school biedt in klas 6-vwo/5-havo het IB Language and Literature/English B aan en leerlingen zijn verplicht hieraan mee te doen.	+	
	b <i>Norm</i>	Van de leerlingen in klas 6-vwo/5-havo haalt 80% het Language and Literature/English B Certificaat van het International Baccalaureate, met een cijfer van minimaal 4.	+	
Vragenlijst (E) Senior tto-certificaat	1.4 <i>Norm</i>	De leerlingen behalen op het centraal schriftelijk eindexamen Engels resultaten die positief afwijken van het landelijk gemiddelde.	+	
Vragenlijst (V) Senior tto-certificaat	1.5 <i>Norm</i>	De leerlingen behalen op het centraal schriftelijk eindexamen Nederlands resultaten die niet negatief afwijken van het landelijk gemiddelde.	+	
Vragenlijst (V) Senior tto-certificaat	1.6 <i>Norm</i>	De leerlingen behalen op het centraal schriftelijk eindexamen in alle overige vakken (zowel de vakken waarin Engels de voertaal is als de vakken die in het Nederlands worden gegeven) resultaten die niet negatief afwijken van het landelijk gemiddelde.	+	

V E O L M	1.7 a	<u>EIO-competenties</u> Aan het eind van de derde klas hebben alle tto-leerlingen competenties verworven op het gebied van Europese en Internationale Oriëntatie, zoals beschreven in het <i>Common Framework for Europe Competence</i> . Binnen de Domeinen EIO-1, EIO-2 en EIO-3 bereiken de leerlingen aantoonbaar niveau 3.	+	
	b <i>Norm</i>	<u>EIO-samenwerkingsproject</u> Aan het eind van de derde klas hebben alle tto-leerlingen ten minste eenmaal ervaring opgedaan met een internationaal samenwerkingsproject , waarin de competenties zoals beschreven in het CFEC, domein 3.3 aan bod komen	+	
	c	<u>EIO-activiteiten</u> Aan het eind van de derde klas heeft de leerling ervaring opgedaan met concrete activiteiten die gericht zijn op Europese en Internationale Oriëntatie.	+	
V E O L M Senior tto- certificaat	1.8 <i>Norm</i>	Aan het einde van de Tweede Fase behalen leerlingen overwegend niveau 5 (vwo) of niveau 4 (havo) binnen de CFEC-domeinen EIO 1 t/m 3. De leerlingen hebben aan het eind van de Tweede Fase ten minste 80 (vwo)/60 (havo)studielasturen (vwo) besteed aan het onderdeel EIO, in combinatie met een internationaal samenwerkingsproject, bij voorkeur in de vorm van een leerlingenuitwisseling.	+	
OORDEEL: 4 = overwegend sterk				

Norm: 1.2,1.3,1.4, 1.5,1.6, 1.7b,		Toelichting 1.3 De ingezette overgang van Anglia naar FCE is positief, en de commissie is benieuwd naar de implementatie van deze nieuwe toets. Op basis van gesprekken is commissie overtuigd van het aantonen van niveau B2. Het is wel raadzaam om de connectie tussen de wijze van beoordelen van leerlingewerk en het ERK inzichtelijk te maken. 1.7b De gerealiseerde internationale samenwerking is zeer indrukwekkend. Er is een samenwerking met India, en daarnaast zijn er uitwisselingen met Engeland en Denemarken.		
---	--	--	--	--

Kwaliteitskenmerk 2

De tto-afdeling biedt leerlingen voldoende gelegenheid om zich het leerstofaanbod eigen te maken.

Bron	Indicator			
Vragenlijst (M)	2.1 <i>Norm</i>	De tto-afdeling heeft voldoende onderwijstijd gepland waarin Engels de voertaal is.	+	
Vragenlijst (M)	2.2 <i>Norm</i>	De tto-afdeling heeft voldoende onderwijstijd gepland waarin EIO aan bod komt. De afdeling kan, tenminste binnen de vakken aardrijkskunde, economie, geschiedenis en CKV, een overzicht geven van het aantal uren dat ruwweg is besteed aan de behandeling van EIO in zowel de basisvorming als de Tweede Fase.	+	
Observaties L M V/E	2.3	Docenten maken efficiënt gebruik van de geplande contacttijd (80%).	+	
Vragenlijst L M	2.4	Er is een native speaker werkzaam in de sectie Engels.	+	
Vragenlijst L M	2.5	Uit twee van de drie clusters, genoemd onder B2 in de Standaard tweetalig onderwijs Engels havo/vwo, wordt ten minste één vak door moedertaalsprekers Engels gegeven, d.w.z. dat er ten minste twee vakken door moedertaalsprekers Engels worden gegeven.		-
Observaties L M	2.6	Voor de overige talen (dus afgezien van Engels) geldt doeltaal = voertaal.	+	
OORDEEL: 3 = meer sterk dan zwak				

Norm 2.1, 2.2 en één andere indicator		Toelichting 2.1 Leerlingen geven aan dat de hoeveelheid uren voor Engels in de vierde klas te gering is, en dat dit vak in de huidige vorm en omvang te weinig voorbereidt op het IB programma. 2.6 Er is zeker de intentie om doeltaal = voertaal te realiseren, en de commissie heeft dit ook geobserveerd. Leerlingen geven wel aan er soms nog moeite mee hebben, en tevens dat doeltaal = voertaal niet altijd gerealiseerd wordt.		
--	--	--	--	--

Kwaliteitskenmerk 3

De kwaliteit van het taalaanbod en leerstofaanbod is voldoende voor de specifieke doelstellingen van tto.

Bron	Indicator			
Vragenlijst (M)	3.1 <i>Norm</i>	De keuze van de vakken die in het Engels worden aangeboden waarborgt een goede spreiding over soorten en stijlen van taalgebruik, d.w.z. dat uit elk van de clusters Maatschappijvakken, Exacte vakken en Creatieve en bewegingsvakken ten minste één vak in het Engels wordt aangeboden.	+	
V/E L	3.2	De keuze van de onderwijsmaterialen die worden gebruikt waarborgt het gebruik van authentiek Engelstalig materiaal dat het juiste niveau heeft voor de betreffende doelgroep.	+	
Observaties V/E L Eigen materiaal	3.3 <i>Norm</i>	De kwaliteit van het taalaanbod dat door docenten zelf wordt geproduceerd is voldoende, d.w.z. minimaal niveau B2 van het ERK voor alle vaardigheden.	+	
Vragenlijst V/E	3.4	De tto-afdeling beschikt over een taalbeleid dat erop gericht is de taalproductie van de leerlingen te bevorderen.		-
OORDEEL: 3 = meer sterk dan zwak				
<i>Norm 3.1, 3.3 en één andere indicator</i>		Toelichting 3.3 Leerlingen zijn kritisch over het niveau van het Engels van een enkele docent. Dit betreft met name de uitspraak en dus niet het algehele taalvaardigheidsniveau. 3.4 Er is geen taalbeleid op papier, en er lijken ook geen onderlinge afspraken tussen docenten te bestaan.		

Kwaliteitskenmerk 4

In het curriculum van de tto-afdeling komt de Europese en Internationale oriëntatie (EIO) tot uiting.

Bron	Indicator			
M O L V/E	4.1 <i>Norm</i>	De tto-afdeling heeft een gevarieerd programma met concrete activiteiten die de Europese en internationale oriëntatie van de leerlingen ten goede komen.	+	
L V/E (M) materiaal	4.2	De Europese en internationale activiteiten van de leerlingen worden gedocumenteerd en zijn beschikbaar bijvoorbeeld in de vorm van een portfolio.	+	
V/E L	4.3 <i>Norm</i>	In ieder geval binnen de vakken aardrijkskunde, geschiedenis, ckv, en economie wordt gebruik gemaakt van gelegenheden om Europese en internationale ontwikkelingen onder de aandacht te brengen.	-	
		OORDEEL: 4 = overwegend sterk		
<i>Norm: 4.1 en 4.3</i>		Toelichting 4.2 Er is een portfolio in ontwikkeling, en de commissie juicht dit toe. De commissie scoort een vier vanwege de veelheid aan activiteiten, niet in de laatste plaats vanwege de vakken European Studies en Global Studies en het door de school zelf ontworpen EIO-overzicht (in feite een voorloper van EIOpener).		

Kwaliteitskenmerk 5a

Het pedagogisch-didactisch handelen van de vakdocenten die in het Engels lesgeven is gericht op Content and Language Integrated Learning en vormt de basis van een ondersteunend werkklimaat.

Bron	Indicator			
Observaties L /V (M)	5.1 <i>Norm</i>	De vakdocenten maken effectief gebruik van de voertaal Engels.	+	
Observaties L /V (M)	5.2 <i>Norm</i>	De vakdocenten hanteren een repertoire van didactische werkvormen die de leerlingen stimuleren talige output te produceren.	+	
Observaties L /V (M)	5.3 <i>Norm</i>	De vakdocenten hanteren verschillende vormen van feedback op de taalproductie van de leerlingen.	+	
Observaties L /V (M)	5.4	De vakdocenten werken samen met de docenten Engels op het gebied van de ontwikkeling van de taalvaardigheid van de leerlingen.		-
Observaties L /V (M)	5.5 <i>Norm</i>	De vakdocenten maken leerlingen bewust van specifiek talige aspecten van hun vak.	+	
Observaties L /V (M)	5.6 <i>Norm</i>	De vakdocenten stimuleren de Engelstalige interactie in de les tussen de leerlingen onderling.	+	
OORDEEL: 3 = meer sterk dan zwak				
Norm 5.1 lesniveau 5.2, 5.3 en 5.5, 5.6		Toelichting 5.3 Docenten hebben een beperkt repertoire van (corrigerende) feedback; hierin kan door middel van scholing nog veel gewonnen worden. 5.4 De samenwerking tussen de docenten Engels en de vakdocenten is informeel en incidenteel van aard. Wel merkt de commissie op dat een enkele docent taalkundige onderwerpen uit de Engelse les in de eigen les gebruikt en daarop voortbouwt. Dit soort voorbeelden zouden goed in teamverband gedeeld kunnen worden.		

Kwaliteitskenmerk 5b

Het pedagogisch-didactisch handelen van de *docenten Engels* bevordert de verwerving van het Engels door de leerlingen en vormt de basis van een ondersteunend werkklimaat.

Bron	Indicator			
Observaties L /V (M)	5.7 <i>Norm</i>	De docenten Engels maken effectief gebruik van de voertaal Engels.	+	
Observaties L /V (M)	5.8 <i>Norm</i>	De docenten Engels hanteren een repertoire van didactische werkvormen die de leerlingen stimuleren talige output te produceren. Ze besteden ruim aandacht aan alle taalvaardigheden.	+	
Observaties L /V (M)	5.9 <i>Norm</i>	De docenten Engels hanteren verschillende vormen van feedback op de taalproductie van leerlingen.	+	
Observaties L /V (M)	5.10	De docenten Engels besteden in samenwerking met de vakdocenten aandacht aan de ontwikkeling van de vakdocenten.		-
Observaties L /V (M)	5.11 <i>Norm</i>	De docenten Engels besteden aandacht aan de vormkenmerken van het Engels.	+	
		OORDEEL: 3		
Norm: 5.7, 5.9 <i>lesniveau</i> 5.8 en 5.11 <i>op school-</i> <i>niveau</i>		Toelichting 5.10 Er is geen sprake van intervisie of een andere structurele vorm van samenwerking tussen de vakdocenten en de docenten Engels.		

Kwaliteitskenmerk 6

De school beschikt over een kwaliteitszorgplan waarmee de kwaliteit van het onderwijs aan de hand van de tto-standaard wordt vastgesteld en neemt maatregelen om de kwaliteit te bewaken en zo nodig te verbeteren.

Bron	Indicator		
Observaties L /V (M)	6.1	De school heeft doelen geformuleerd voor de handhaving en verbetering van de kwaliteit van het tweetalig onderwijs.	-
Observaties L /V (M)	6.2	De school bepaalt systematisch de kwaliteit van het tweetalig onderwijs.	-
Observaties L /V (M)	6.3	De school treft maatregelen om de kwaliteit van het tto te handhaven en zo nodig te verbeteren.	+
Observaties L /V (M)	6.4	De school gaat systematisch na of maatregelen het gewenste effect sorteren en stelt op grond daarvan haar beleid bij.	-
		Toelichting Er is geen kwaliteitssysteem dat toegesneden is op tto. Er worden wel maatregelen ter verbetering genomen (6.3) maar een volledige PDCA-cyclus is er niet. Deze zou mogelijk kunnen worden opgenomen in een te ontwikkelen tto-beleidsplan.	

Kwaliteitskenmerk 7

De samenstelling van het team van de tto-afdeling is zodanig dat het de kwaliteit van het onderwijs ten goede zal komen.

Bron	Indicator			
Observaties L /V (M)	7.1	Er is voldoende tijd voor de coördinatie van de tto-afdeling.	+	
Observaties L /V (M)	7.2	De school organiseert structureel overleg binnen het tto-team.		-
		Toelichting 7.2 Er is geen structureel overleg, waarin aandacht is voor CLIL, EIO en scholing. Het wegvallen van het team wordt door docenten als een groot gemis ervaren. De commissie beveelt aan om in te zetten op meer structureel overleg in teamverband.		

Kwaliteitskenmerk 8

Scholing en teamontwikkeling zijn gericht op de verbetering van het onderwijs.
Nascholing en deskundigheidsbevordering zijn gericht op de kwaliteitseisen die
tto in brede zin stelt.

Bron	Indicator		
Observaties L /V (M)	8.1	De nascholing van personeel is gericht op de kwaliteitseisen die worden gesteld aan tto.	-
Observaties L /V (M)	8.2	Het personeelsbeleid is in overeenstemming met de kwaliteitseisen die worden gesteld aan tto.	+
		Toelichting	
		8.1 Nascholing op het gebied van CLIL is achterstallig; het is zeer raadzaam om in te zetten op nieuwe scholing, die ook een positief effect kan hebben op de teamvorming.	

Ten slotte

De commissie dankt de school zeer voor de geboden gastvrijheid en de goede sfeer tijdens de visitatie. De school wordt in het bijzonder gecompimenteerd met het rijke internationaliseringsprogramma, waarin goede samenwerkingen met o.a. Inda en Groot Brittannië tot stand zijn gebracht. Dit is bijzonder te noemen.

Er is veel waardering voor de (nieuwe) directie, waarvan men een stimulerende invloed ondervindt.

De commissie trof zeer betrokken, loyale en enthousiaste leerlingen, ouders en docenten.

De commissie geeft verder de volgende aandachtspunten mee:

- Ontwikkel een beleidsplan tto gebaseerd op de kwaliteitseisen van het tweetalig onderwijs;
- Bij een volgende visitatie is het raadzaam zorg te dragen voor uitgebreider en inzichtelijker stukken, waarin een overzicht van de internationaliseringsactiviteiten en het beleidsplan tweetalig onderwijs is opgenomen;
- Docenten kunnen worden uitgenodigd om bij een visitatie meer te laten zien wat ze in huis hebben, zodat er veel gelegenheid is voor het observeren van de verschillende elementen van CLIL-didactiek.

Ondergetekenden verklaren de inhoud van dit rapport:

Namens EP-Nuffic:

Voor akkoord:

Drs. J. Divis,
directeur

Den Haag, 25 november

Paraaf ambtelijk secretaris:

Namens RSG Brokdele:

Voor gezien:

naam Van Paal Beekman
functie Rector
plaats en datum

Broekelen, 21 december
2015